

INTRODUCCIÓ

L'antropologia filosòfica és a principis del segle 21 una branca gairebé seca de l'arbre de la filosofia. Arreu del món el mateix mot "antropologia" està en una reculada espectacular, substituït per una noció molt més imprecisa: "estudis culturals". Hi ha alguns motius que expliquen el perquè d'aquesta davallada: el multiculturalisme que ha portat a dubtar a alguns (bàsicament occidentals) de la substancialitat de la cultura, el relativisme cultural que ha donat aixopluc al multiculturalisme en impedir destriar d'una manera clara quins continguts culturals cal trametre a les noves generacions i, finalment, el poder unificador de la tècnica davant el qual un bon nombre d'humans s'han sentit empetitits.

És difícil preveure el futur que espera a l'antropologia i si serà substituïda definitivament per l'etnografia o pels estudis culturals, però en tot cas ha estat un intent seriós i consistent d'elaborar una imatge unificada i racional dels humans, mentre la massa dels "estudis culturals" són un munt d'aportacions desiguals que van de l'etnologia recreativa a la sociologia de les minories. L'antropologia com a ciència unificada que partia dels fonaments biològics evolutius i es plantejava el problema de l'home i la cultura no té gran cosa a veure amb el museu de curiositats en què s'han convertit els estudis culturals, expressió del nihilisme occidental més patètic.

Aquests apunts han estat preparats com un mil fulles, a còpia d'acumulació de materials, producte de molts anys de preparar classes per al batxillerat i de diversos seminaris que hem impartit. Han estat elaborats des del convenciment que la naturalesa dels humans és la cultura o, si es prefereix, que és el llenguatge abstracte el que ens fa humans i que el mot "cultura" té un sentit valoratiu que cal defensar contra la barbàrie. Els homes són rossos o morenos per naturalesa però es pentinen per cultura. Són grassos o prims per naturalesa, però es vesteixen per cultura. I no totes les cultures són iguals; n'hi ha que donen més llibertat per a més gent i més progrés per a més humans. Aquestes cultures són valorativament "millors".

En aquest sentit la cultura occidental –síntesi de Grècia, el Cristianisme, la Il·lustració liberal i la Tecnociència- exemplifica el bo i millor del que ha produït l'esperit humà al llarg de mil·lenis d'evolució i és la matriu de la cultura global que gràcies a les telecomunicacions i a Internet s'expandeix arreu del món. És evident que no tot el que produeix la cultura occidental és bo (hi ha també contaminació, malestar, opressió econòmica, etc.), com és clar que cal defensar el missatge de les Llums d'una manera dialogada i no per imposició i també és cert que, com han retret els ecologistes, l'home a Occident està massa allunyat de la natura. Però en els seus trets bàsics la cultura occidental és el model cultural més perfecte que ha elaborat la història humana. Fins i tot si el Déu cristià fos una falsedat, cal reconèixer que la cultura cristiana, matriu de l'Occident, ha engendrat l'Humanisme i la Tecnociència. Certament també ha produït dolor (Inquisició, sexisme...) i això mai no pot ser passat per alt. Però el sentit inquisitorial i el sexisme també es troben altres grans cultures que, tanmateix, no han pogut produir ni un Newton, ni un Diderot, ni un Kant, ni un Stuart Mill. Ni tan sols un Freud.

El que es presenta no és cap recull exhaustiu; senzillament oferim aquí una vintena de fragments d'allò que potser algun dia podrem desenvolupar més curosament: un "estat de la qüestió" en antropologia filosofia i etologia (l'estudi de les societats animals més clarificador per a l'estudi de les societats humanes). En la mesura del possible hem procurat vincular-nos al programa de primer de batxiller vigent ara mateix (2007) a

Catalunya, per tal que aquests materials puguin servir de complement o de síntesi dels estudis bàsics de filosofia.

Júlia TORRES – Ramon ALCOBERRO